

HRVATSKI KALENDARI PAVLA RITTERA VITEZOVIĆA

Marijana Buljan-Klaić

O Pavlu Ritteru Vitezoviću napisan je razmjerno velik broj rasprava, studija i knjiga u kojima se iscrpno opisuje njegov životni put i detaljno obrađuje i analizira književni, leksikografski i historiografski opus.¹ Međutim, postoje neki manji segmenti opsežnog Vitezovićeva djela, namijenjeni širim društvenim slojevima, koji su zbog svojih skromnih literarnih dosega i popularnog pristupa ostali izvan interesa znanstvene i književne historiografije. To su prvi latinicom štampani kalendari na hrvatskom jeziku, koje je od 1691. do 1705. godine priređivao Vitezović. Analizirajući spomenute popularno pisane tekstove, treba imati na umu komu su oni bili namijenjeni i s kojim intencijama su pisani, čime je determiniran i sadržaj i doseg. Usprkos tome, gledano iz povijesne perspektive, ti su tekstovi važan dio hrvatske kulturne baštine, reprezentiraju kulturni i znanstveni kontekst u kojem su nastali, te indiciraju određena znanja, vještine i interes za prirodne znanosti u Vitezovića o kojima do sada nije bilo govora.

Prikaz Vitezovićevih kalendara započinjem osvrtom na kronologiju njihova nastanka i na neka događanja iz Vitezovićeva života koja su se odrazila na rad s kalendarima. Nakon višegodišnjih putovanja izvan granica Hrvatske,² 1690. godine Vitezović se vraća u Zagreb gdje posreduje u kupnji Valvasorove knjižnice od koje, zajedno s brojnim drugim starijim knjigama do tada smještenima u stolnoj crkvi svetog Stjepana, zagrebački biskup Aleksandar Ignjat Mikulić stvara metropolitansku knjižnicu zagrebačke biskupije za koju je dao izgraditi i zasebnu zgradu.³ Te godine Vitezović se odlučuje trajnije nastaniti u Zagrebu i počinje uređivati kalendare na hrvatskom jeziku.

LETTO OVO OD KRISTUS SEVOGA POROJENTA JEST

1705.

OD stvorenja Svzieta 5007. od pocsetka Rima 2459. od osig-
dje Szenya 2226. od pocsetka Modrus 1297. od raslitija
Sziška 1293. Od pocsetka Dubrovnika 1255. Od Kraljestva Ostri-
vojevoga 1209. Odpoklamse-je Hervatik o Kraljestvo Ugerlkaj
Kruni prilošhilo pod Kolomašom 603. Od pocsetka Gercske Go-
rice polag Zagreba 453. Od Okicisa Grada 213. Od Karlovca pri
Kuppi nad Koranom 126. Od razboja Hassan Passinoga v Turovó
Polu 112. Od razboja Csengiich Passinoga na Turjevih stenah pri
Gacki 42. Od krunjenja LEOPOLDA Cefara 49. Od JOSEFA
Kralja 17. Od Mira, f Turci najpotlam ucstnojenoga 6.

Zlati Broj	15.	^{indicko} Pokaznica Kimlka	13.
Cielus Okrug Szuncseni	6.	Szlovo Nedelno	D.
Epakta	4.	Szlovo Mucsenjesnika	d.

DVANAJST ZNAMENOV NEBESKIH ZTUMACSENJE.

 Ovan.	 Orošlan.	 Ztrelnik.
 Bak Taur.	 Divojka.	 Kozorog.
 Dvojki.	 Mirila Jaga.	 Vodnar.
 Rak.	 Skorpio.	 Ribbe.

ZTUMACSENJE OSTALIH ZNAMENKIH.

 Saturnus	● Mladi Missec	pp. pred poldan
 Jupiter ali- ti Zvirica) Pyrvi sedmak	zp. zapoldan
 Mars.	● Ušhba aliti	* Pripovidan post
 Sunce.	● pun Missec	QT Quaterni post
 Danica Venus	(Zadnyi sedmak	zdrushenje.
 Merkur	u ura aliti čas	oporenje.
 Missec	h hip, aliti scst- defeti del csassa	* settak □ csetve- rina. Δ trojnik.

Prvi njegov almanah za godinu 1691. izlazi s naslovom »Meszecschnik hervatzki«, ali od njega nije sačuvan ni jedan primjerak. Da je ipak tiskan, saznajemo iz Meszecsznika za 1692. od kojeg je sačuvano jedanaest listova (numeriranih brojevima 191-212),⁴ a u članku piše: »V Nassemu Lanyszskoga Godischa Meszecszniku rekoszmo ...«. U tom godišnjaku uz tekst s uputama za gospodarstvo Vitezović umeće i nekoliko uputa o liječenju i flebotomiji, uzetih iz glasovite zbirke pravila za čuvanje zdravlja poznate Salernske medicinske škole 13. stoljeća. To je gotovo sedamdeset godina prije hrvatskog prijevoda fra Emerika Pavića, nakon čega su gotovo svi priručnici i kalendari sadržavali barem nekoliko poglavlja ili citata iz spomenute zbirke.⁵

Godine 1694. hrvatski Sabor predaje Vitezoviću na upravljanje prvu štampariju u Zagrebu, tzv. Zemaljsku štampariju,⁶ koju on obnavlja i oprema novim strojevima i spravama. Dva posljednja godišnjaka tiskana izvan granica Hrvatske (u Ljubljani) za 1695. i 1696. godinu nisu sačuvana, kao ni prvi godišnjak tiskan u Zagrebu za 1697, ali je poznato da su izišli jer se u nekim sljedećim godišnjacima Vitezović poziva na pravila i upute iz prošlih izdanja. Godine 1952. otkriven je u koricama Vitezovićeva rukopisnog zbornika *Epistolae metricae*⁷ (1700-1703) zidni kalendar koji je Vitezović tiskao za 1697. godinu, a najstariji je dosad poznati zidni kalendar u nas. Korice knjige su uz ostali papirnati materijal sadržavale 8,5 primjeraka zidnog kalendara,⁸ kojem su s druge strane otisnute kanonske tablice Sveto gošćenje (*Sacrum convivium*), jedino latinicom tiskano izdanje tih tablica na hrvatskom jeziku.⁹

Godišnjak za 1698. s naslovom »Zoroast Hervacki aliti meszecschnik i dnevnik goszpodszki i goszpodarszki na vse godische, kojese pise od porojenja Goszpodina Nassega 1698. K' poludanju Okicskomuztubu 46 pomnyvo zracsunan. Pritiszkan u Zagrebu« sačuvan je u zagrebačkoj Sveučilišnoj biblioteci.¹⁰ Posvećen je Mariji Sidoniji barunici Schaffman, supruzi baruna i pukovnika Ivana Makara koji se proslavio borbama s Turcima u Slavoniji, a Vitezović ga potpisuje s Radovan Javorikovich. Sačuvana su još dva kalendara¹¹ — jedan za 1699. s istim naslovom kao i onaj iz 1698., posvećen zagrebačkom biskupu Stjepanu Selišćeviću i godišnjak za 1705, s naslovom »Miszeczchnik hervacki goszpodni, goszpodarom, i vsake verszti lyudem obojega sztana i szpola, za vsako vreme, priliku i shelu kruto hasnovit, i potriban«. Kalendar je posvećen »preszvitlomu i preczasztnomu goszpodinu, goszpodinu Martinu Brajkovichu, Sztolne Czrique Zagrebacske biskupu, Vikovicznomu od Brischnice Knezu, etc.«, i potpisan s Radovan Zelenlugovich.

§ 111 Od Dobrih i zlih Pogledov Bludjav.

SZICSNA Misseca, Dan 3. ☐♂♀. 6. Δ♀. 9. ☐h♀.

12. *♂♀. 15. *h♀. 17. ☐♂☉. 19. ☐h☉. Δ♀. 20. ♂h♂.

SZVECHNA Misseca Dan 4. Δ♀☉. 10. ♂☉♀. 16. Δ♀♀. 17. ☐♂♀. 19. *h☉. 21. *♀♀. 23. *♀♀.

SZUSCA Misseca, 4. Δ♀♀. 7. ☐♀☉. 10. ♂h♀.

19. *h♀. ☐♂♀.

TRAVNA, 1. *♂☉. 7. *♀♀. 11. *♀☉. 16. *♂♀.

17. *♀♀. 20. ♂♀♂. 21. ♂☉♀. 25. ♂h♀. 29. ♂h☉.

ROSHNYA, 1. ♂♀♀. 19. *h♂.

KLASNA, 14. ♂♀♀. ♂☉♀. 21. ♂☉♀. 29. ♂♀☉.

SZYRPNYA, 5. ♂♀♀. 9. *h☉. 16. ☐h♂. 20.

♂♀♀. 23. *h♀.

KOLOVOZA, 3. ♂☉♀. 4. *♂♀. 7. ☐h♀. 11.

☐h☉. 17. ♂♂♀. 19. *♀♀. 24. Δh♀. *♀♀. 25.

*h♀. 28. *h♀. 29. ♂♀♀.

RUJNA, 4. Δh♂. 8. *♀♂. 11. Δh☉. 15. *♀☉.

☐♀♀. 26. ☐h♀. ♂♂☉.

LISTOPADA, 3. *♀♀. 5. ☐♀♀. 12. ♂☉♀. 14.

♂♂♀. 20. ☐♀☉. 21. Δh♀. 29. *♀♀.

GRUDNA, 2. ☐♀♂. 5. ☐♀♀. 8. ♂h☉. ♂♂♀.

16. ♂h♀. 20. Δ♀☉. 23. ☐♀♀. 24. Δ♀♀. 27. ♂h♂.

PROSSINCA, 1. ♂☉♀. 6. ♂h♀. 25. Δ♀♂. 17.

Δ♀♀. 20. ♂♂♀. 23. Δh♀. 30. ♂♀♀.

Simbolima prikazan međusoban položaj planeta za neke datume u mjesecu, godina 1705.

Svi sačuvani kalendari strukturirani su tako da počinju prigodnim rečenicama i pjesmom osobi kojoj su posvećeni, a nakon toga slijedi niz općih podataka za tekuću godinu potrebnih za provođenje komputskog računa i konstrukciju kalendara. Vitezovićevi godišnjaci donose podatke o zlatnom broju kojim je određen redni broj godine unutar Mjesečeva ciklusa od 19 sunčanih godina, nakon kojih se Mjesečeve faze vraćaju u iste datume u kalendaru.¹² Zatim sadržavaju epakte, veličine koje ne predstavljaju vremensku jedinicu nego služe za korekciju komputskog računa. Dobiju se iz zlatnog broja¹³, a govore nam u kojoj je fazi Mjesec 1. siječnja promatrane godine. Kalendari donose i podatke o nedjeljnom slovu kojim je određen nedjeljni dan 1. siječnja svake godine¹⁴, a koji zajedno s krugom Sunca služi određivanju dana u tjednu bilo kojeg datuma.¹⁵ Osim spomenutih podataka, Vitezović se još koristi indikcijama pomoću kojih se provjeravaju datumi, a ponavljaju se nakon razdoblja od petnaest godina.¹⁶

Nakon navedenih veličina, slijede tablice s kalendarskim podacima: dani u tjednu, datumi po mjesecima, nedjeljna slova za svaki pojedini dan, zatim položaj Mjeseca u odnosu na zvijezda Zodijaka (izraženo u okviru 30° svakog pojedinog znaka), točno vrijeme i datum ulaska Mjeseca u pojedine faze i razna meteorološka predviđanja.

Uz svaki od dvanaest mjeseci u jednom stupcu u osmercima od po dva stiha ispisane su mudre izreke iz područja svakodnevnog života, s motivima ljubavi, pobožnosti, morala, rodoljublja i međuljudskih odnosa, u kojima Vitezović prikuplja kratke i vjerojatno ponešto stilizirane narodne poslovice koje objavljuje sve zajedno 1702. godine u djelu *Priručnik aliti razliko mudrosti cvitje*. Poglavlja koja zatim slijede sadrže detaljne opise i dosta precizne podatke o pomrčinama Sunca i Mjeseca (Od Pomrakov Letosnyih), zatim pregled prividnih položaja i međusobnih aspekata planeta i zvijezda (Od Bludyav Zvezd, u kihse Znamenih Nebeskij nahajalle budu), kratka zapažanja o godišnjim dobima, precizne tablice izlaska i zalaska Sunca, te tablice početka i završetka gradskog sumraka. (Za poznat pravu dugochu Dneva i Nochi, Izhoda i Zahoda Szuncsenoga u Kotaru Zagrebecskom.)

Podatke u kalendarima za područje okolice Zagreba uspoređivala sam na kompjutorima Zvezdarnice Hrvatskoga prirodoslovnog društva u Zagrebu i ustanovila da s obzirom na preciznost pomagala kojima je Vitezović mogao raspolagati, odstupanja od stvarnih vrijednosti nisu velika. Kraj kalendara donosi niz savjeta iz astrološke medicine, astrološke upute za gospodarstvo, te razna tumačenja i predviđanja pojava na temelju gibanja i položaja nebeskih tijela, u

ROSANY. Roloczvetř zsvibany Travan Filipovschak. **MAJUS**

1	b	Filip Jakob.	17	zracsno	Cslolik naglo Ho daruje. Rad se posom posballuje. Ni csloliku mad glolnika Lysiega nazlobnika. Niedan Grad, Ljustro zmošta Duggo miru ni podloštan. Ako rani nimu boja, V sebi najde nepokoj a. Csim je več v kôho Gradu ludi, stim je več se drugee cbudi. Kôj Béli Kraljevasti, Posat, ne čas, radbi zmasiti Csim ki veche šbelje goi, V nepokoju vechemu stoi. Dobra sřichá ke akripi, Šbelja vred zaslipi. Zamán je ka verlo vidna, Ako nie tako pridna. Mallô che dat velicijas Ako ni š-nam dobrá čina. Bolje je zal čim špovidat, Neg se v dobro činu zgidat. Koi redje v domu biva, Nasladošti vech v nyč vsbiva. Csešagodar jest obilje, I cenáse rom odnimlje. Nemój šballoš šercu datti Danu, nedaj Ljudě znasti. Od smerti prost ni hip nisi: Smert na herbisu vsakó višsi Ki nezna dat sebi reda, Ludo druggim zaporeda.
2	c	Atanas.	29	vedro	
3	D	Nassast. S.†	11	vruchina	
4	e	Monica.	23	godina	
5	f	Maximin.	5	nastaju	
6	g	Ivan v olyu	17	vedrine i	
7	a	Szranislav.	0	vruchine.	
8	b	S. Mih. zkaz	13	● 9 u. 25. h.	
9	c	Gregor Na.	26	hladna zp.	
10	D	Hermes	9	dashgi	
11	e	Mamert B.	22	napriduju	
12	f	Pankraz.	6	oblacsno	
13	g	Servat Bisk.	19	magleno	
14	a	Venancz.	4	nahladno	
15	b	Prudentia.	18	(1 u 27 h.	
16	c	Vassilya.	2	zracsno zp.	
17	D	Kostantin.	16	vetreno	
18	e	Beli	0	oblacsno	
19	f		14	zracsno	
20	g	Zastup. Kr.	29	vedro	
21	a		17	vruchina	
22	b	Roman.	23	● 7 u 48 zp	
23	c	Defiderij.	10	napriduju.	
24	D	Joana U.	23	vedra i	
25	e	Orban.	6	topla	
26	f	Eleutery	19	vrimena	
27	g	Felix P.	1	š juternimi	
28	a	Peřa D.	13	rořfami	
29	b	Isidor.	29	ugodna.	
30	c	Ubald.	7) 2 u 5 2 zp.	
31	D	DUNOVO.	19	vetreno	

skladu s vremenom tiskanja kalendara u kojemu je astrologija bila veoma raširena u gotovo svim društvenim slojevima.

Može se reći da spomenuti tekstovi otkrivaju Vitezovića kao poznavaoa računskog računa i indiciraju posjedovanje astronomskih znanja i matematičkih vještina, koja su bila potrebna da bi se iz načela astronomske teorije došlo do praktičnih astronomskih sadržaja. U prilog toj tvrdnji govori činjenica da se na popisu imovine Pavla Rittera Vitezovića, načinjenom sutradan poslije smrti, pored povijesnih knjiga nalazi i razmjerno velik broj matematičkih, astronomskih i astroloških djela.¹⁷ Na popisu se knjiga uz ostale nalazi čuveno djelo Johannesa Müllera Regiomontanusa *Tabulae directionum* ..., s prikazom astrološke metode određivanja nebeskih kuća i raznim drugim astrološkim problemima.¹⁸ Tu je i djelo *Ephemerides*¹⁹ autora Flaminia de Mezzavaccisa, pronotara u Bolonji, sastavljene prema djelima znamenitih astronoma i matematičara Keplera, Giannia Domenica Cassinia i Van Lansberga, upotpunjeno tablicama od 1684. do 1712. godine zajedno s osnovama trigonometrije, naukom o logaritmima, matematikom za astronomske proračune, učenjima o zodijaku, ekliptici, meridijanu, horizontu, visini pola i Ekvatora, o iznalaženju deklinacije zvijezda, perioda ophoda planeta i još velik broj drugih sličnih tema iz teorijske i praktične astronomije, te astrologije na više od petsto stranica teksta. Popis sadrži i djela profesora matematike Andree Argola sa Sveučilišta u Padovi i njegove efemeride izračunate prema Braheovim i Kopernikovim opažanjima.

S obzirom na činjenicu da je Vitezović posjedovao matematička, astronomska i astrološka djela kojima se koristio za provođenje računskog računa i izradu kalendara, nameće nam se pitanje kada i gdje se Vitezović počeo baviti prirodnim znanostima. Koliki su mu bili dometi, što su mu bili uzori i izvori? Počeo je isusovačku gimnaziju u Zagrebu od 1665. do 1670. godine u vrijeme kada je rektorom bio Juraj Habelić, a profesor retorike Franjo Jambrevović. U tom se razdoblju na isusovačkim gimnazijama predavalo prema programu Ratio atque Institutio Studiorum Societatis Jesu (Temelj i uredba studija Družbe Isusove), po kojem se u nižim razredima nije predavala matematika i fizika, nego tek u takozvanom filozofskom tečaju, posljednjem stupnju nastave.²⁰ Nakon završenog šestog razreda (retorike), Vitezović ne upisuje filozofski tečaj, odlučivši se putujući susjednim zemljama stjecati nova znanja i vještine. Do toga perioda možemo sa sigurnošću tvrditi da Vitezović nije poznao egzaktne znanosti. Putujući Europom, neko se vrijeme zaustavio u Rimu, pa je možda u toj znanstvenim događajima bogatoj sredini pronašao poticaj za proučavanje prirodnih

K R A T A K
R A Z G O V O R
N A D O V I M G O D I Š C H E M,
K o t e r o š e b r o j o d P o r o j e n j a K r i s t u s e v o g a

1705.

§ 1. *Od Pomrakov Letosnyih.*

DVa Pomraka Szunco setoš tyrpillo budde: aš pokihdob jedan po nochi, to jest ob osmoj vuri za poldan, Dneva 22. Missca Roshnya pripetise: druggi pako dà prem okolu drugge vure za poldnevom. 16. Rujna Missca, niedan nam nebude vidjen. Ar Missce, od nas k Szuncu zraven glededch nevpadne, kakbi kulik del Szunca zakril: Zato nittise je bojatti, dàbi one zloche, ali nesriche ù nassem Orfagu oblast imalle, kotere druggacs takovi Pomraki od svoje naravi csinè; kakosu stari Zvezdari, i druggi razumni Lyudi od vnogih vikov ù pomnyu vzeli, obdyrihalli, i nam znatti dali.

§ 11. *Od Bludjav Zvezd, ù kihse
Znamenih Nebeskih nahajalle budu.*

h. SATURNUS, Na pocsetku ovoga Godischa bude jos ù Ovnu, V. Na 29. Szicsna Missca ù vecser postupi ù Y. gdi vse Godische bude leschal.

z. JUPITER, nazad iduchi nahajalse bude na pocsetku szicnyna ù II. Na deveti dan Szvecha obyrene na ravni pùr, i na 26. dan Roshocvera Missca stùpi ù Raka, to jest na svoje uzvissaliche, tu bude vse Godische prebival.

♂. MARS

znanosti. Moguće je da se taj interes javlja za vrijeme boravka u Wagensbergu, gradu baruna Ivana Weikharda Valvasora, s knjižnicom od deset tisuća knjiga iz raznih područja, zatim skupocjenom zbirkom instrumenata, nacрта, slika, ruda i okamina, u toku kojega je od 1676. do 1677. proučavao bogatu knjižnicu, pomažući Valvasoru u pripremi velikog djela o povijesti kranjske (Die Ehre des Herzogthums Crain).²¹ Ili se prirodnim znanostima počeo baviti 1682. godine u Beču gdje, kako sam piše, uzima poduke iz geografije u čuvenih prirodoslovaca, studira u knjižnicama i uči razne korisne vještine.²² Zanimljivo je da se neka djela istog naslova kao i ona s popisa Vitezovićevih knjiga, čuvaju u Sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu, a na rubovima stranica sadrže rukom pisane komentare i manje korekcije unutar samog teksta. Procjenom rukopisa moglo bi se utvrditi radi li se doista o Vitezovićevim primjercima, i analizom dodanog teksta uspoređujući ga s izvornim, pobliže odrediti znanstvene interese, dosege i stavove što ih je zastupao autor dopisanog sadržaja. Dovoljno je međutim uzeti u obzir samo spomenute kalendare da bismo izveli zaključak kako je Vitezović 1690. godine, kada započinje rad na izdavanju kalendara, dobro poznao prirodne znanosti svog vremena. Znanja s tih područja vjerojatno je još proširio kasnijih godina, naročito 1699. i 1700. kada kao povjerenik hrvatskih staleža sudjeluje u određivanju granica stvorenih nakon Karlovačkog mira. Za predsjednika Komisije za određivanje granica postavljen je poznati talijanski prirodoslovac grof Luigi Fernando Marsigli, diplomat u službi Austrije, koji je uz ostale dužnosti i astronomski određivao zemljopisne položaje, prikupljao bogatu povijesnu, zemljopisnu, arheološku i etnografsku građu o krajevima kroz koje je putovao, u čemu mu je pomagao Vitezović.²³ Samo dio tih podataka objavljen je u djelu *Danubius-Pannonius-Mysicus observationibus geographicis, historicis, physicis perlustratus et in sex tomos digestus* (Amsterdam 1725), a ostatak se čuva zajedno s brojnim drugim spisima u rukopisnoj ostavštini grofa Marsiglia u Sveučilišnoj knjižnici u Bolonji, među kojima se nalaze i neki Vitezovićevi tekstovi,²⁴ pa bi trebalo dalje istraživati.

S obzirom na činjenicu da do sada nije poznato ni jedno Vitezovićevo djelo iz prirodnih područja, možemo zaključiti da je on ovladao znanjima iz matematike i astronomije kako bi se njima koristio u astrološke svrhe, odnosno za pripremu kalendara. Usprkos tome i bez obzira na njihove znanstvene domete (imajući na umu intenciju kojom su pisani i komu su bili namijenjeni), reprezentiraju Vitezovića u sasvim novom kontekstu otkrivajući njegovo zanimanje za prirodne znanosti.

♂. MARS, ù Ovnu svojem pyrve dneve ovoga Godischa svi-
tilse bude. na 21. pako dan Szicsna zdruhivase f H, ù ve-
ceser prestúpi ù Y. alise podpunoma razdrúhi od H, budu-
chi ♂ vnogo byrzijsi f svoim tēkom: tak dá na 13. Szusca
vleze ù II, na 1. Rothocveta v Q, na 18. Klasna v Q, na
5. Kolovoza v m, na 21. Rujna ù n, na 6. Grudna ù m, à
na 19. Prossinca ù f.

♂. SZUNCE, vekovecsnim svoim drumom tekuche, na 20.
Szicsnya iz F. postupi ù z, na 18. Szvechna ù H. na 20.
Szusca u V, i teda pricsne Protuletje. Na 20. Travná ù Y.
na 21. Roshnya ù II, na 21. Klasna ù Q, i dá pocserak Lettu.
Na 23. Szyrpnýa ù Q, i tada nastanu sparni dnevi, ke druggi
Pasje dneve zovu; buduchi dáse i Szunce teda zdruhí f dvimi
ognyenimi Zvezdami, kēsu stari Zvezdari f pasjim imenom na-
zvali. Na 23. Kolovoza stúpi Szunce v m, opet na 23. Ruj-
na ù n, i postane Jessen: Dan f Nochúm jednak. na 23. Li-
stopada ù m, na 22. Grudna ù f, à na 21. po nochi kasno ù
F, i teda nastane pocserak Zime, najdugsom nochom i naj-
vatsnym dnevom.

♀. DANICCA, iz z, na 16. dan Szicsna postupi ù H. na
10. Szvechna ù V. na 8. Szusca ù Y. na 4. Travná ù II.
na 8. Roshnya ù Q. i na pocsetku Klasna Misscca pocsemfi
nazadce techi, dojde na 25. istoga Misscca zopet ù II. oby-
nuvsife pako na pravi ravni tēk na 14. dan Szyrpnýa dojde na
5. dan Kolovoza naspet ù Q. na 8. Rujna postupi ù Q. na 6.
Listopada ù m. na 1. dan Grudna ù n. à na 25. istoga ù m.
potom na 19. Prossinca ù f.

♂. MERKUR, na 9. dan Szusca postupi iz F. ù z. i tako
jedno vrime i nazadec ù nyem iduchi, stoprav na 12. Szus-
ca dojde na H. na 6. Travná ù F, à na 21. ù Y. Na 5. Ro-
shnya ù II. i potom, jedno vrime nazad hromkajuchi, na
13. dan Messcca Szyrpnýa stúpi ù Q, à na 29. ù Q. na 13.
Kolovoza ù m. na 1. Rujna ù n. ter nazpet niklikodán nazad
bebajuch, na 7. dan Grudna dojde ù m. iz koga na 26. isto-
ga Misscca postupi ù f. na 15. Prossinca ù F. i ostroj Zimi
pomochnik bude. D MES.

BILJEŠKE

¹ Popis važnije literature o Pavlu Ritteru Vitezoviću, zatim bibliografija na hrvatskom jeziku i sažeti prikaz Vitezovićeve života i rada nalaze se u radu Josipa Vončine objavljenom u: Zrinski-Frankopan-Vitezović, Pet stoljeća hrvatske književnosti, Zagreb, 1976, str. 337-356.

² Vjekoslav Klaić, Život i djela Pavla Rittera Vitezovića, Zagreb 1914, str. 9-38.

³ V. Klaić, isto, str. 81, 82.

⁴ Sveučilišna biblioteka u Zagrebu, sign R1904.

⁵ Fra Emerik Pavić, Flos medicinae, reprint, Split 1980, str. 12.

⁶ V. Klaić, isto, str. 93, 94.

⁷ Arhiv HAZU, sign IV. C. 4.

⁸ Arhiv HAZU, sign VIII-241.

⁹ T. Mršić: Vitezovićeve kanonska tablica i glagoljaši, Slovo 39-40, (1989-1990), str. 155-165.

¹⁰ Sveučilišna biblioteka u Zagrebu, sign R 1904.

¹¹ Sveučilišna biblioteka u Zagrebu, sign R 1904.

¹² Zlatni se broj dobije kao ostatak dijeljenja kada se broj godina uvećan za jedan podijeli s krugom Mjeseca (19).

¹³ Epakta neke godine jednaka je za jedan uvećanom ostatku koji se dobije kada se produkt zlatnog broja te godine umanjen za jedan i broja 11 podijeli sa 30.

¹⁴ Svakom danu u godini pridruženo je jedno slovo iz niza A, B, C, D, E, F, G tako da svi dani u godini s istim slovom pripadaju istom nedjeljnom danu. Tako i sve nedjelje imaju isto slovo koje se zove nedjeljno slovo. Budući da godina ima 52 tjedna i 1 dan, nedjeljna se slova mijenjaju iz godine u godinu pomičući se po jedno slovo natrag u neprijestupnim godinama. Prijestupna godina ima dva nedjeljna slova. Prvo za siječanj i veljaču, a drugo za ostale mjesece u godini.

¹⁵ Krug Sunca za promatranu godinu dobije se kao ostatak dijeljenja broja godina uvećanog za 9 i broja 28, a cijeli broj koji dobijemo kao rezultat dijeljenja govori nam koliko je do tada proteklo punih krugova Sunca.

¹⁶ Indikcije se računaju kao ostatak dijeljenja broja godina uvećanog za 3 s brojem 15.

¹⁷ Taj popis je štampao A. Schneider u Vjesniku kraljevskog zemaljskog arhiva, god. 4 (1904), str. 122-126.

¹⁸ Jedan primjerak tog djela čuva se u Sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu, sign 79.347.

¹⁹ Jedan primjerak tog djela čuva se u Sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu, sign 79.710.

²⁰ Žarko Dadić, »Hrvati i egzaktne znanosti u osvjet novovjekovlja«, Zagreb 1994, str. 230-236.

²¹ V. Klaić, isto, str. 19-22.

²² V. Klaić, isto, str. 44-48.

